

PELLO ZUBIRIA

Jakietan daukagu gure eguneroko pozoia

Frantsesezko ARTE katea ikusi ahal izateko zoria daukatenean, martxoaren 15ean daukate aukera ederra, iluntzeko 20:40ean: Marie-Monique Robin-en *Notre poison quotidien* (Eguneroko gure pozoia) eskainiko dute. Ikerketazko dokumental hau *Le Monde selon Monsanto* ahaztezinaren jarraipena dela esatea aski da.

BIZI ITXAROPENA JAISTEN HASIKO DA laster herrialde garatu deituetan, iragarpen gogor hori entzungo zaio dokumentalean Linda Birnbaum doktoreari, National Institute of Environmental and Health Sciences erakundeko zuzendariari, *Notre poison quotidien* filmean. Hori kalkulatzera darama eritasun kronikoak, kantzerrak, gaitz neurodegeneratiboak, ugalketari lotutakoak, obesitatea, diabetesa eta gaixotasun autoimmunenak nola ugartu diren ohartzeak. Bigarren Mundu Gerra osteko belaunaldiak pozoien artean bizi direlako, amaren sabeletik hasita.

Ikusi beharreko filma izango da. Ingurumeneko eta elikagaietako pozoiek giza osasunean eragiten dituzten kalteez dokumental ugari egin dira. Honakoa, ordea, *Le Monde selon Monsanto*ren egileak sinatzen du, Marie-Monique Robinek (Frantzia, 1960), eta horiek hitz handiak dira.

Monsantori buruzko *best sellers*z gain, ikerlan inportante haboro plazaratua du. *Voleurs d'yeux* (Begi lapurrak) dokumentalean giza organoen lapurreta eta trafikoaz aritu zen, *Escadrons de la mort, l'école française* azaldu zuen Algeriako gerran militar frantsesek metatutako esperientzia nola esportatu zuten gero Hego Amerikako diktaduretararen eta bestetaren. Eskandaloa eragin zuen Frantzia, eta Argentinan militar batzuen epai-

ketara deitu zuten Robin, lekukotasuna eskaintzera.

Urtarrilean ikusi ahal izan zen *Notre poison quotidien* Miarritzeko FIPA zinemaldian. Geroztik Belgikako RTBF katean eta Suitzako TSRen erakutsi dute, gehi Frantziako zenbait hiritan —tartean Bordele ondoko Bègles— aurkeztu da eta martxoaren 15ean emango du ARTE telebistak.

Le Monde selon Monsanto dokumentalak azaldu zituen kimikagintzari lotutako agroindustriaren barrunbeak. Tartean zekarren ideia nagusi hau: genetikoki aldatutako landare mota berriak funtsean dira beren baitan pestizidak ondo hartu ditzaiketen izakiak. Film berrian egileak jakin nahi du ea zer nolako eraginak dauzkaten pestizida horiek gure osagarrian.

Bere produktuen toxikotasuna Monsanto konpainiak mende batez nola ezkutatu zuen ohartu ahala, galdera berriak sortu zitzaizkion Robini: “Monsantoren jokabidea salbuespena ote da industriaren historian? Nola daude araututa Bigarren Mundu Gerratik gure ingurumena inbaditu duten 100.000 molekula kimikoak? Ba al da loturarik produktuen kimiko horien eta, Osasunaren Mundu Erakundeak dioen moduan, herrialde garatuetan ikusten dugun gaixotasun kroniko saihesgarrien artean?”.

ARTE katearen gunean *Notre poison quotidien* bloga lantzen du Marie-Monique Robinek, bertan itsatsirik dauka filmean erakutsiko duen irudi hau: kazetaria Jean-Marie Bony-rekin. Hau teknikari lanetan aritu da Probertza eskualdeko mahastizainen kooperatiba batean, eta garatu duen ez-hotzkin motako linfomaren jatorria egotzi diote urte luzez nekazariei banatzeko esku artean erabili dituen pestizidei. Nekazariena pozoiketa akutu bat da, dosi handiei lotua. Filmak, hortik abiatuta, aztertzen du nork, zergatik eta nola definitu dituen pozoien horietatik gainerako herritarrok egunero irentsi eta jasan omen ditzakegun dosiak. Erabakitzaileok dira Ulrich Beck soziologo alemanak “gehienezko kopuruen aztiak” izendatu dituenak *Arriskua-ren gizartea* liburu famatuan: “Zientzialariak horiek lejitimatzten dituzte haizea, ura eta elikaduraren kutsadurak, eta landareen, animalien eta jendeen gainbehera”.

Erantzunen bila bi urteko lana egin du Robinek. Hori bai, soilik elikadurarekin zerikusia duten gai kimikoetan arakatu du, bestelako pozoiak —ingurumenari dagozkionak, kimikoak eta gainerakoak— bazter utzi ditu. Liburu eta argitalpen zientifikoetan arakatzear gain, toxikologian, biologian eta legezko arauetan aditu diren sorta batekin mintzatu da.

Dosi jasagarrien gezurra

Egunero gizarte industrializatuetan ahoratzen ditugun jakietara pozoiak iristen dira pestiziden, gehigarri edo aditiboen eta jakiak biltzeko plastikoen bidetik. Kimiko horiek pozoien kutsagarriak dira? “Substantzia horiek arriskurik ez balute —erantzuten du Robinek— ez genuke horiek zertan arautu beharrik”.

Horien arriskuak aztertu eta arautzeko agentziak sortu dira azken mende erdian mundu aurreratuan. Agentziok finkatzen dituzte gai kimiko batetik egunean zenbat hartu dezakegun, Eguneko Dosi Onargarria (EDO) delakoa. Hain zuzen EDO horiek nola definitu diren aztertzen denbora asko eman du Robinek, noizten dugun kutsadura orokortuaren gakoetako bat horretan datzalakoan.

Brighton-eko unibertsitatean Zientziaren Politika irakasten duen Erik Millstonek adierazi dio kazeta-

riari: “Erabaki arbitrario baten emaitza da, gero kontzeptu sasi-zientifiko bihurtu dena industrialei aitzakia emateko eta politikoak babesteko, adituen atzean ezkutaturik. Eguneke Dosi Onargarria izeneko asmakizuna behar zuten gai kimiko toxikoak usatzeko eskubidea zutela erabaki dutenek”.

XVI. mendean Parazello mediku suitzarrak esandakoa famatua da: “Dena eta ezer ez da pozoia: dosiak egiten du pozoia”. Medikuntzan eta toxikologian asko aipatu da, erabilpen praktikoa asko ateratzen zaizkio. Baina adituek erakutsi diote Robini dogma hori ezin dela usatu pozoio modernoekin. Pozoiok egunero barneratzen pilatzen joaten direlako, eta, bestalde, pozoio mordoxka bat

sortzen duten “cocktail eragina” oso inportantea delako.

Azken 60 urteotan nekazaritza industrialean erabiltzen diren gai fitosanitarioak sustraian gerrarako sortutako gasen aldagaiak dira. Lehen Mundu Gerran gizonak hiltzeko usatutako gas klorodunetatik sortu ziren gero DDT eta gainerako gai organoklorodunak. Ondoko urteetan gerrarako gai organofosforodunak asmatu ziren, eta militarrek usatu ez zituztenez, nekazaritza kimikorako birziklatu zituzten.

Horiekin igurtzitako landare, fruitu eta aleak herritarrok kezkarik gabe jan ditzagun asmatu zuten Eguneke Dosi Onargarri famatua. Pozoi bakoitzean dosiak nork nola definitu dituen eta horien erabilera

nork nola kontrolatzen duen ikertu du Robinek. Filmaren aurrerapean eta egileari egin zaizkion elkarriketetan iragartzen denez, dosi horiei buruzko informazio guztia industria kimikoak kontrolatzen du, hasi eta buka.

Filmean tarte zabala dute nekazariak. Hauek eguneroko lanean kopuru handitan iresten baitituzte gero gainerako herritarrok elikagaiekin ahoartuko ditugun pozoiak. Ikusle asko harrituko dira jakingo dutenean Mutualité Sociale Agricole izeneko aseguroak lanbideari lotutako gaixotasuntzat aitortu dituela laborari batzuek dauzkaten eritasun larri batzuk, tartean kantzerrak eta Parkinson gaixotasuna.

Beti lekuko bila, izen eta abizenek aipatzen dira dagoeneko Frantzian epaileek pestizidekin zerikusia zutelakoan lanbide eritasuntzat aitortu dituztenak. Horietako bat zen Yannick Chénét, berriki hila eta Marie-Monique Robinek filma dedikatu diona.

Chénetek hirurogei hektarea gari eta sei hektarea mahasti lantzen zituen, Charente Maritime eskualdean. Leuzemia mieloide bat garatu zuen, borroka luzeen ondoren epailek berretsi zuten, bere laboreetako xomorroak akabatzeko erabiltzen zituen pozoietan zegoen benzenoaren eraginez. Oso ahulduta zegoela, 2010ean parte hartu zuen arrazoi beragatik gaixo dagoen beste base-ritar baten, Paul Françoisen, omeneko ekitaldian, Ruffec herrian.

Paul François honen semeak masakuriko kantzerra omen du. Medikuek esan die “mahastizainaren eritasuna duela”. Alboko kalte bat. ■

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani, 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

zuri begira